

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput V. Ad christianam de amore doctrinam manuducit triplex divisio,
qua sancti Patres amorem adæquatè dividunt 1. in mansorium &
transitorium, sive in fruitionem & usum. 2. in amorem Creatoris & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

17 Quod si satis perpenderent, sanctissimam castissimamque de omnibus deliberatis actibus nostris propter Deum faciendis doctrinam, in sacris eloquiis, traditione & ratione fundatissimam, velut nimis austeram, inhumanamque, imò velut Bajanam & Janfenianam, per magnam vel incitiam, & in doctrina Sanctorum oscitantiam, vel in Sanctos ipsos injuriam (in ipsamet eloquia sacra redundantem) carpere veriti fuissent, ac per consequens iusto Dei iudicio permitti non fuissent loqui adeò falsa, ut eorum aliqui (Ecclesià gemente) negaverint, quod ne ipsi quidem Ethnici negant, quodque natura lumen radiis plusquam solariis ostendit, Deum utique in lege amoris, interiori dilectionis affectu, de præcepto, per se specialiter obligante, diligendum. Alii non nisi semel in vita asseruerint diligendum. Alii non nisi semel in anno. Alii semel dumtaxat singulis quinquenniis. Alii ne singulis quidem rigorose quinquenniis: quasi toto reliquo tempore per se liceat hæere in creaturarum amore; vel sibi, non Deo vivere. Alii licitum asserentes mansorium amorem, nedum honoris & pecuniæ (contra perspicua divinæ Scripturæ testimonia) sed & carnalium voluptatum cibi, potus, concubitus, &c. tandem in alias supra memoratas laxitates prolapsi sunt, pœnali quidem cæcitate, non tamen absque fundamento, semel concessò quòd per amorem finaliter in creatura liceat hæere. Quia, hoc semel dato, istius adhæisionis mensura statui non potest. Eorum quippe, quæ amantur in ordine ad finem, mensura statuitur secundum proportionem mediæ ad finem. Ast eorum quæ amantur ut finis, non est per quid, & secundum quid mensura statuatur. Per consequens non est per quid, & secundum quid mensura statuatur amoris creaturarum, si creaturæ esse queant finis ordinati amoris nostri, etiam sordidæ voluptates, de quibus supra. Amari ergo poterunt absque termino. Quod si verum est, laxitatum omnium confectaria sunt portenta. Ad quæ proinde præcavenda, securis ad radicem hanc ipso in lumine applicanda est. Quem in finem, ad majorem claritatem, roborque dicendorum, nonnulla præmittimus. Sit itaque

CAPUT V.

Ad christianam de amore doctrinam manuducit triplex divisio, quæ sancti Patres amorem æquale dividunt 1°. in mansorium & transitorium, sive in fruitionem & usum. 2°. in amorem Creatoris & creature. 3°. in charitatem latè dilectam, & cupiditatem, latè similiter acceptam.

18 **A**morem mansorium & transitorium, idem esse quod fruitionem & usum (juxta Augustinianam definitionem fruitionis & usus n. 9. traditam) inde perspicuum est, quòd amor mansorius ille sit, quo amans sistit in re ama-

Tom. I.

ta, eam propter se; non propter aliud diligendo; transitorium verò, quo amans non sistit in re amata, eam propter se diligendo, sed à re illa transit ad aliam, propter quam priorem amat. At hoc ipsum, & nihil aliud est fruitio & usus, prout constat ex dictis ibidem.

Quòd itaque divisio amoris in mansorium & 19 transitorium, sive in fruitionem & usum, sit adæquata, Gregorius Ariminensis, Augustinianæ doctrinæ Assertor egregius, optimè probat ex Augustino, nullam agnoscentem dilectionem, quæ nec fruitio sit, nec usus. Libro namque primo de doctr. christ. c. 31. ad probandum, quòd Deus utitur nobis, arguit sic: Diligit nos Deus. Ergo vel fruitur, vel utitur. Non fruitur. Ergo utitur. *Nam si neque fruitur, neque fruitur, non invenio quemadmodum diligat.* Quod argumentum non concluderet, si dilectionem agnosceret, quæ nec fruitio sit, nec usus; utpote quæ datà, inveniri posset Dei erga nos dilectio; tamen si Deus nec uteretur, nec frueretur nobis.

Probari etiam potest hac ratione: Omnis 20 amor, vel sistit in re amata, vel non sistit (neque enim inter duo ista contradictoria dabile est medium.) Si sistit, est amor mansorius, seu fruitio; utpote rei istius amor propter se, non propter aliud. Si non sistit, transit à re ista in aliam, propter quam, non propter se illam amat; sicque est amor transitorium, seu usus.

Secunda etiam divisio amoris, in amorem 21 Creatoris & creaturæ, juxta Sanctos, est adæquata. Cùm omnis amor, seu dilectio, sit entis alicujus (*voluntas quippe rationalis... non sic potest diligere, ut amorem suum non velit ad aliquid religare*, ait S. Fulgentius l. 1. ad Monim. c. 18. Omne verò ens, vel Creator est, vel creatura. Omnis ergo amor vel Creatoris est, vel creaturæ. Et ita docet S. Leo Papa serm. 5. de jejun. sept. mens. his verbis: *Duo amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates... Rationalis enim animus, qui sine amore esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi*) id est creaturæ. Et S. Gregorius l. 18. Moral. c. 1. *Esse quidem sine delectatione (adèdque sine dilectione) anima nequaquam potest: nam aut infimis delectatur, aut summis, id est, vel creaturis, vel Deo. Et ante utrumque S. Augustinus l. 9. Trinit. c. 7. Nemo volens aliquid facit, quod non in corde suo prius dixerit. Quod verbum amore concipitur, sive creaturæ, sive Creatoris... Ergo aut cupiditate, aut charitate. Nemo ergo volens aliquid facit, nisi vel amore creaturæ, vel amore Creatoris: adèdque vel cupiditate, vel charitate. Quia omnis amor creaturæ, in ipsa sistens, juxta Augustinum est cupiditas. Omnis verò amor Creatoris, in ipso sistens, est charitas. Ergo juxta Augustinum non datur amor, qui vel non sistat in creatura, vel in Creatore. Unde in Psal. 122. dicit, quòd omnis amor aut ascendit, aut descendit. Quod idèd dicit, quia omnis amor vel Dei est vel creaturæ: si Dei, ascendit; si creaturæ, descendit. *Amor**

D d 2

du quippe *Deum*, ascendis (inquit in Psal. 126.) amando creaturam, cadis, adeoque descendis.

22 Quod si objicias, amorem boni in communi, nec Dei amorem esse, nec creaturæ. Respondeo 1°. amorem boni in communi, esse amorem beatitudinis, uti (cum Philosophis antiquis) docent Augustinus & Thomas, aientes, quidquid homo vult, sive bonum, sive malum, ex hoc amore procedere, quo quisque vult beatus esse. *Beati* (inquit Tullius in Horrenfio) *omnes esse volumus*. Et *acquirenda beatitudinis causâ* (inquit Augustinus. 13 Trin. 3. & in Psal. 32.) *faciunt omnes homines quidquid vel boni faciunt, vel mali*. Beatitudinem omnes indefinenter appetunt; eo quod omnes naturaliter satari & expleri cupiant appetitum suum. Qui cum summo dumtaxat bono satari queat, indefinenter à quovis appetitur. Appetitus proinde, seu amor illius, est amor Dei confusè cogniti, uti post S. Augustinum docet S. Thomas 1. p. q. 60. a. 5. q. 105. a. 4. & 1. 2. q. 19. a. 10. Quia reverà & summum bonum, & bonum commune, seu in communi, est idem optimus Deus, qui non aliam indidit voluntati inclinationem omni voluntati communem, quam ad se solum verum omnis voluntatis bonum, qui naturam avium & piscium, omniumque aliorum animalium ad verum eorum bonum inclinavit; non verò ad bonum aliquod abstractum, aut nescio quod, quod nec creatum sit, nec increatum, quod in rerum natura esse non potest, sed in solis spatii imaginariis cerebri illud confingentis. Talis boni amorem omni homini ab Authore naturæ naturaliter inditum esse quis credat? Non credit certè Augustinus; sed est (inquit) *mentibus hominum veri boni* (realiter proinde existentis) *naturaliter inserta cupiditas* (quâ omnes beati esse volunt); *quidquid aliud quisquam latenter velit, ab hac voluntate non recedit*. Id unum ardentissimo amore appetunt, (singulis momentis, sicut aves aërem, pisces aquam, &c.) & propter hoc cætera quæcumque appetunt. Et propterea illud bonum esse non potest nisi bonum universale, sive Deus, in quo (ut S. Thomas ait) *unum & idem est ejus substantia, & bonum commune*. Aliàs naturalis illa dilectio esset perversa. Ardentissimo quippe amore appetere bonum abstractum, sive ens rationis, & propter illud cætera quæcumque appetere, est dilectio perversa. Cum solus Deus sic ordinatè appeti possit.

23 Respondeo 2°. omne bonum, sive in communi amatum, sive in particulari, esse bonum amatum alicui. Nam, uti S. Thomas ait 1. p. q. 20. a. 1. ad 3. actus amoris semper tendit in duo, scilicet in bonum volitum, & in eum cui est volitum. Siquidem *amare* (ut ait 1. 2. q. 26. a. 4.) *est velle alicui bonum*. Sic ergo *motus amoris in duo tendit, scilicet in bonum quod quis vult... & in illum cui vult*. Vel ergo amans sibi ipsi vult bonum per intellectum abstractum (quod objiciens vocat bonum in communi) vel vult illud alteri? Si sibi, vult illud

creatura: (quæ sola talem abstractionem facere potest) per consequens est amor creaturæ, tamquam finis cui. Si alteri, istud alterum est ens aliquod susceptivum boni. Vel ergo Deus est, vel creatura. Atque adè vel Dei amor est, vel creaturæ, saltem velut finis cui.

De tertia divisione major est difficultas, propter trigessimam octavam propositionem à Pio V. damnatam: *Omnis amor creatura rationalis, aut vitiosa est cupiditas, quâ mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum sanctum in corde diffusâ Deus amatur*. Et aliam consimilem, damnatam ab Alexandro VIII. *Omnis humana actio deliberata, est Dei dilectio, vel mundi. Si Dei, charitas Patris est. Si mundi, concupiscentia carnis; hoc est, mala est*. Verùm ex dictis Prolegom. 6. c. 9. constat, propositionem illam trigessimam octavam à Pio V. damnatam non esse in sensu catholico, quo eam probati Ecclesiæ Patres tradunt; sed in sensu in Ecclesiâ peregrino, resultante vel ex ipsis verbis damnatæ propositionis secundum se, vel ex collatione ipsius cum aliis propositionibus in eadem Bulla damnatis. Utrovis modo damnata propositio illa toto ostio differt à nostra. Absolutè namque, sive secundum se spectata, non admittit medium inter cupiditatem strictè, & charitatem strictè similiter acceptam (quam nostra admittit): siquidem cupiditatem strictè acceptam significant verba ista: *Cupiditas, quâ mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur*. Charitatem etiam strictè sumptam designant verba ista: *Charitas, quæ per Spiritum sanctum in corde diffusâ Deus amatur*. Quæ verba Tridentinum sess. 6. c. 7. intelligit de charitate justificante, sicut & Augustinus serm. 163. aliàs 3. de verbis Apost. & alibi sæpius. Cupiditatem quoque strictè sumptam apertè denotat *concupiscentia carnis* in propositione per Alexandrum VIII. proscripta. Inter charitatem verò strictè, & cupiditatem strictè sumptam, media est charitas latè, seu generaliter accepta, sicut & cupiditas latè sumpta, v. g. amor creaturæ honestatis præcisè. Conferendo etiam propositionem illam trigessimam octavam cum aliis eadem in Bulla damnatis, adhuc manifestius apparet in ea agi de charitate strictè accepta, vel utique perfectâ, vel propria justorum, quæ est per Spiritum sanctum inhabitantem, sicut & de charitate & cupiditate dominante, prout ostendimus Prolegomeno illo 6.

Scio quosdam importunè obstrepere, dicendo, propositionem trigessimam octavam damnatam esse in sensu Baii, qui admisit amorem Dei imperfectum, medium inter cupiditatem & charitatem strictè acceptam.

Sed nego assumptum. Tum quia propositio illa non est Baii (nec hoc Bulla dicit) vel certè est à delatoribus adulterata, prout ipse conquestus est in Apologia sua. Nec certè Bajus habet verba illa: *quæ per Spiritum sanctum in corde diffusâ*. Tum quia Pius V. in Bulla sua non dicit se omnes propositiones illas damnare in

sensu Baii, sed (ad summum) in sensu ab Aferioribus intento, colligendo utique vel ex ipsis terminis, quibus exprimuntur in Bulla, vel ex collatione totius doctrinae per eam damnatae; non verò ex libris ipsorum, ut probavimus eodem Proleg. 6. Neque ergo Piana Bulla, neque Decretum Alexandrinum (in Bulla illa fundatum) prohibet, ne divisio illa adaequata dicatur in sensu, quo adaequatam asserunt Augustinus, Fulgentius, Leo Papa, Gregorius Magnus, alique Patres ibidem laudati, cupiditatem utique latè accipientes pro amore cuiuscumque rei non propter Deum, sicut & charitatem pro amore cuiuscumque rei propter Deum, sive amor iste perfectus sit, sive imperfectus; sive in corde dominans & super omnia, sive non; sive per Spiritum sanctum inhabitantem, sive solum excitantem; sive iustorum proprium, sive iustis & peccatoribus communem.

27 Quo sensu divisionem illam amoris adaequatam esse, non sola Patrum autoritas ostendit, sed invicta quoque ratio suadet: quia omnis amor, seu dilectio, vel Creatoris est, vel creaturae, uti probavimus n. 21. & 22. Si Creatoris, vel est mansorius, sive Dei finaliter propter se; vel transitorius, sive Dei propter creaturam (neque enim datur medium, uti ostendimus n. 19. & 20.) Si primum, est charitas latè sumpta, utpote Dei propter se amor. Si secundum, est cupiditas, latè similiter accepta: cum amor Dei propter creaturam, sit amor creaturae propter se.

28 Si non sit amor Creatoris, sed creaturae, vel rursus est mansorius, sive creaturae propter se, in ipsa sistendo, & est cupiditas; vel transitorius à creatura ad Deum, ita ut sit amor creaturae finaliter propter Deum, & est charitas. Ergo omnis amor, seu dilectio, dicto sensu est charitas, vel cupiditas.

29 Paulo aliter sic: omnis amor, vel est mansorius, vel transitorius. Si primum, vel est mansorius in Creatore, & est charitas; vel est mansorius in creatura, & est cupiditas. Si secundum, vel est transitorius à Deo ad creaturam, & est cupiditas; vel à creatura ad Deum, & est charitas.

30 Vel rursus sic: omnis amor creaturae rationalis, vel in Deo sistit, vel non sistit. Si sistit, charitas est. Si non sistit in Deo, sistit in creatura (cum necessariò sistat in alterutro) omnis verò amor, sistens in creatura, cupiditas est.

31 Ante oculos Christiani semper esse debet triplex allata divisio; utpote satis indigitans, omne momentum, omnem horam, omnem diem, omnem hebdomadam, omnem mensem, omnem annum, omne vitæ tempus, quod creatura, ratione utens, non impendit in amore & fruitione sui Creatoris, sive in charitate, impendere in amore & fruitione creaturae, sive in cupiditate. Voluntatem quippe, vigilante ratione, sine amore aliquo esse, & in totum feriari non posse, doctrina San-

ctorum est, nominatim S. Leonis, & S. Gregorii supra, & S. Bernardi l. de grat. c. 2. aientis, voluntatem non posse aliquando nihil omnino velle. Velle autem sine amore non potest, ut constat ex dictis cap. 2. Igitur sine amore aliquo esse non potest. Unde Augustinus praefat. in Psal. 31. mortuos esse dicit, qui nihil amant. Rationem dat, sive ipse, sive quisquis est Author libri de substantia dilectionis cap. 6. quia *vita cordis amor est, & idcirco impossibile est, ut sine amore sit cor, quod vivere cupit.* Eadem est doctrina S. Fulgentii Prolegom. 6. c. 9. relati; dicit enim, quodd *voluntas creaturae rationalis sine qualicumque amore esse non potest.* Semper ergo vel Deum diligit, vel creaturam. Semper proinde, vel charitate, vel cupiditate, sensu saepius exposito. Atqui Christiano non licet, vitæ suæ tempus, v. g. annum, mensem, hebdomadam, diem, horam, imò nec momentum unum voluntariè impendere cupiditati, subtrahereque charitati, prout ex Scripturis, Patribus & multiplici ratione demonstrabitur in sequentibus.

CAPUT VI.

Ad amorem ordinatum, actumque bonum, non sufficit velle & facere bonum, sed oportet illud velle & facere bene, sive intentione bona, cumque omnibus debitis circumstantiis.

Ratio sumitur 1°. ex vulgato axioma: 32
Bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu. 2°. Ex eo quod objectum bonum malè amari possit, & actus bonus malè fieri. Quod contingit, quoties ipsi deest aliqua circumstantia debita, vel adest indebita.

Potè inter circumstantias potissima est circumstantia finis, cuius proinde habenda est ratio praecipua, duas ob causas.

33 Prima, quia amor propriè est finis, sive eius quod propter se finaliter amatur, & in quo amor sistit, ut postea probabitur.

34 Secunda, quia finis est praecipuum, quod in actibus moralibus attenditur, juxta illud Augustini l. 2. de serm. Dom. in mont. c. 2. *Non quid quisque faciat, sed quo animo faciat, considerandum est.* Et praefat. in Psal. 31. *Non valde attendas quid homo faciat, sed quid, cum facit, aspiciat.* Nam, ut Prosper, vel Julianus Pomerius, vel (ut aliis placet) S. Leo l. 3. de vit. contemplat. c. 14. ait, *Non quid, sed propter quid faciamus, in illa ultima examinatione querendum est.* Et ideo, non siquid patimur, sed si propter justitiam patimur, beati, ait S. Bernardus serm. de divers. Ideo etiam S. Augustinus tr. 7. in epist. Joan. de Christi loquens traditione, facta à Patre aeterno, & Juda: *Cum una sit res (inquit) ex diversis eam intentionibus sibi metiamur, unum amandum, alterum damnandum; unum glorificandum, alterum detestandum invenimus.*

36 Propterea etiam non tam officiis, quam finibus, à vitiis discernendas esse virtutes, idem